

ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА: ВИМОГИ МОРАЛІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Горелова В.Ю.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
завідувачка юридичної клініки університету економіки та права «КРОК»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
ORSID: <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>*

Парадигма сучасної освіти перебуває на трансформаційній хвилі у зв'язку з тими світовими вимогами та особливостями які потребують психологічної адаптації викладачів та студентів до нового формату навчання. Пошук оптимальної моделі навчання при умовах вірусної пандемії привів до впровадження інноваційних технологій в освіті та застосування систем дистанційного навчання. Та залишається досі відкритим питання: як відобразяться на розвитку критичного мислення та психологічній (моральній) готовності такі трансформації у професійному зростанні юристів?

Об'єкт дослідження: відносини, що виникають в процесі навчання студентів, зокрема під час юридичної практики в університеті.

Метою є дослідження ролі і значення юридичної практики крізь призму моралі в умовах трансформації юридичної освіти.

Методи дослідження: метод аналізу, формально-логічний, статистичний.

Зрозуміло, що останні трансформаційні процеси в освіті не могли не нанести свій відбиток на системі соціальної регуляції, значення якої посилюється в умовах пандемії. Так, опитування студентів юридичного факультету у 2018 році показало, що 97% відсоток опитаних бажали набути практичного досвіду під час навчання в Юридичній клініці університету. Серед них: 56% зазначили, що такий досвід необхідний їм з метою поліпшення комунікативної взаємодії (адже студенти клініки надають консультації в форматі оф-лайн); 32 % студентів зазначили, що така практика поліпшить теоретичні знання, але виявили бажання пасивної участі під час надання очних консультацій; решта – бажуючі отримувати заочні завдання. При цьому, 76 % опитаних студентів денної форми навчання зазначили, що професія юриста – це взірць морального надбання суспільства, а сама особа адвоката – це уособлення людяності, духовності, честі та справедливості.

Опитування тих самих студентів у 2020 році показало, що лише 19% бажуючих працювати на базі Юридичної клініки очно. Решта студентів, звикнув за цей час до он-лайн навчання виявили бажання займатись практичної діяльністю лише заочно. Окрім того, контекст моралі в професії «юрист» значно втратив змістовну частину та актуальність для студентів. Майже половина студентів зазначила, що питання ціни на юридичну послугу для них буде мати вирішальне значення, і лише 10% студентів мають намір допомагати в майбутньому тим, чії права дійсно були порушені незалежно від їх матеріальних статків. Таким чином, можна констатувати, що умови взаємодії в інформаційному суспільстві здатні впливати на свідомість студентів, деформуючи моральні устої.

Треба зазначити, що однією з глобальних проблем будь-якої держави на сьогодні залишається значний «перенахил» у бік «літери права» як єдиного регулятора суспільних (людських) відносин, залишаючи норми моралі формальністю. Звичайно, легко «судити папір» ніж живу людину, що приводить до спрощеного сприйняття дійсності при розгляді справи або виконанні правових приписів, звільняючи особу від зайвих «примхів совісті».

Загальне «моральне обличчя» сучасної України досить неоднозначне, проте з упевненістю можна сказати одне: на сьогоднішній день надзвичайно широкий спектр поглядів на мораль. Трансформація моралі на Україні здійснюється передусім під впливом публічної та медійної сфери. Так, за влучною думкою юристів, у формуванні моральних якостей молоді особи головного значення набуває «загальноприйнята, допустима модель поведінки в суспільстві», яка поряд із віковими християнськими українськими цінностями наразі зазнає деформації під впливом «голлівудських фільмів з їх наскрізною пропагандою насильства, вульгарних ТВ – передач та реклами» [1, с.14]. Але також, на нашу думку певний пласт відповідальності за рівень і зміст моралі покладено не лише на українські засоби масової інформації, а й на систему освіти, де питання моралі в будь-якому випадку припускає лише активний його характер.

В останнє десятиріччя Україна зазнала багато змін практично у всіх вимірах: економічних, політичних, соціальних тощо, і всі вони наклали відбиток на моральну сферу незрілої особистості. Сучасні тенденції трансформації моралі в суспільстві породжують нові теоретичні конструкції та підходи у відносинах в суспільстві, модернізуючи при цьому правові скрижалі. Закон України «Про захист суспільної моралі» створений з метою захисту моралі як стержня духовної істоти [2], та, нажаль, не виконує дану функцію, адже в ньому відсутні безліч необхідних чинників, які потребують уваги: невігластво та неповага до літніх людей, батьків, оточуючих; нецензурні висловлювання в суспільних місцях тощо. Зазначені пробіли в законодавстві, на наш погляд, є великою помилкою, плоди якої ми будемо пожинати в майбутньому. Ми вчимо майбутніх юристів дотримуватися «букви закону», і отже, у законі мають бути прописані принципи та норми моралі, які віддзеркалять основні суспільні обов'язки та визнання особистістю власного суспільного значення. В цьому сенсі, юридична практика виховує студентів в дусі поваги до людини, виконуючі як загальні освітянські завдання, так і специфічні, що обумовлюються особливостями майбутньої професії, як одного із видів соціальної діяльності.

Таким чином, процес трансформації, який сьогодні торкається всіх сфер людського буття, вказує на необхідність переосмислення навчальної юридичної практики, перетворення її із суто – виробничої на дослідницько-виховну діяльність. Таке перетворення практичного навчання в освіті в цілях моральної стійкості студентів вимагає додаткових тренінгів і теоретичних тематичних курсів, набір якісних тематичних досліджень. Окрім того, давно підтверджено практикою, що власні роздуми та особистий приклад вчених-викладачів та

практиків мають вирішального значення для розвитку здорового потенціалу студентів як агентів стійкого високо морального майбутнього. Тобто юридична практика має відмовитися від суто дисциплінарних меж і сприяти інтеграції неакадемічних знань і досвіду.

Список використаних джерел:

1. Пагуліч Л., Ярманова Г. *Гендер, релігія і націоналізм в Україні*. Київ: ТОВ «ВТС ПРИНТ», 2019. 77 с.
2. Закон України «Про захист суспільної моралі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text> (дата звернення 26.02.2021)